

כשוך הסער

הרהורים נוגים בשולי סערת הבחירות

האם זהו ניצחון לבני תורה, או כשלון?

מה הם פניה האמיתיים של יהדות התורה כפי שנחשפו בבחירות?

ומי באמת זרק קולות לפח?

תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם. מחלוקות רבות ישנם בעירה, הסנדלר רב עם הקצב, הנפח מסוכסך עם הפחח, אולם כאשר מגיע תלמיד חכם לעירה, כל בעלי המחלוקת מתאחדים בכדי להפילו. באור זה, המובא באחד הספרים הקדמונים, מסביר יותר מכל את שקרה במערכה האחרונה.

רבים עומדים ותמהים; הלא כל המספרים מוכיחים כי בריכוזים החרדיים לא עלתה יהדות התורה באחוזי ההצבעה למפלגה ביחס לבחירות הקודמות בהתאם לגידול הטבעי. העליה החדה במספר הקולות הפסולים בערים החרדיות, גם הוא אמור להיות גורם מכריע לירידת הקולות למפלגה. אך התוצאה כפי שכולם יודעים היא ההיפך. עליה חדה של כ-16,000 קולות, ואם נשקלל את הנתונים דלעיל הרי שלפנינו עליה של למעלה מ-30,000 קולות, הלא דבר הוא!?

התשובה הגלויה לעין כל טמונה בפרסומיה הרשמיים של ועדת הבחירות, המצביעים על מאגר מצביעים גדול בערי הפריפריה, במושבים, ובכפרים ערביים (בהם זכתה יהדות התורה בחלק מהמקרים בכ-92% מסך כל הקולות), מצביעים אשר עד כה, ללא ספק, מעולם לא הצביעו ליהדות התורה. את המצביעים הללו לא הביא ליצמן בזכות טיפולי השיניים, גם לא גפני "החברתי" ופרי גליל (בטובא אנגריה, בה מתגוררים עובדי פרי גליל, קבלה יהדות התורה בבחירות הקודמות למעלה ממאה קולות, ואילו הפעם זכתה אך ורק ב-18 קולות). את המצביעים הללו הביאו פעילי שטח חדורי תחושת עשייה שהתרוצצו מבית לבית, לב לאחים על כל שלוחותיו ופעיליו, וקמפיין מושקע ואגרסיבי במגזר החילוני. אין ספק, על ההצלחה הזו חתומים אנשי דגל התורה, ובעיקר שנים מהם; יעקב אשר (ז"ל) ואליעזר סורוצקין.

ונשאלת השאלה: מה נשתנה??? הרי לב לאחים מאז ומעולם עמד תחת הנהגתו של מרן ראש הישיבה הגר"א שליט"א, קמפיין בחירות גם הוא היה אופציה פתוחה עד כה שאיש לא מנע אותה, פעילי השטח לא נולדו שלשום, אז מה קרה עכשיו? איפה היו כולם בבחירות הקודמות?

נחדד את השאלה: פילוח קלפיות בריכוזים חרדיים בהשוואה כפולה לבחירות לכנסת ה-19 ולבחירות המוניציפאליות ב-2013 מוליד את הנתון הבא: אין ליטאי בכל הארץ שלא בא לקלפי מסיבות שאינן אידיאולוגיות. אין. כולם מגדול ועד קטן באו בהמוניהם והצביעו כפי שהורו זקני הדור. ומה היה עד היום? הלא מאז ומעולם חתמו אותם רבנים ואותם ראשי ישיבות על הקול קורא לבוא ולהצביע ליהדות התורה, אז מה נשתנה???

התשובה לכל השאלות נמצאת באמרה בה פתחנו. שנאה ומחלוקת היו מאז ומעולם הכח המניע החזק ביותר לכל דבר שהוא. זהו זה.

לא היה אחד ששנאת הגר"ש ותלמידיו עומדת לנגד עיניו, שלא התייצב מאחורי הפרגוד, לתת את קולו לאותם אלו שהתחייבו בפניו ובפני ציבור הבוחרים, להחריב ולהשמיד את ציבור בני התורה עד יסוד.

זה היה הדלק לכל אותם אברכים שהזיעו ורצו ממקום למקום במטרה לגייס עוד קול ועוד מצביע, זה היה המנוע של כל אותם חרדשי"ם שהסתובבו ברכביהם להחריש את אוזני התושבים בג'נגל המפלגה, וזה מה שהביא בסופו של דבר לתוצאה החיובית השלילית, תלוי איך מסתכלים עליה.

אבל לא זה הסיפור המרכזי של הבחירות.

הורונו רבותינו זיע"א כי המטרה המרכזית של הבחירות אשר רק בגללה מותר ללכת ונצביע¹ היא להראות כמה יהודים במדינה חפצים בחיי יהדות ובמדינה בעלת צביון ואופי דתי². כל קול למפלגה חרדית מכריז ואומר: אף אני חפץ בקיומם ובאורח חייהם של אלו השומרים על הגחלת. כאשר יצאה ש"ס בקמפיין "אין חרדים אין דתים, כולנו יהודים" העמידו רבותינו על חומרת הדברים בכך שאותה מפלגה הסירה מעליה את הסמן החרדי. מעתה ואילך, כל קול לאותה מפלגה אינו מכריז עוד על חפצו באורח חיים תורני, אלא על רצונו באורח חיים חברתי, יהודי, פשרני.

תקופת בחירות הינה הזדמנות נדירה להציץ למצע המפלגתי של כל אותם מפלגות אשר במהלך הקדנציה שוכחות לשם מה הן נשלחו ע"י ציבור בוחריהם. בתקופה זו פורש כל ח"כ וכל יו"ר מפלגה את המצע האמיתי שלו. ימינה או שמאלה, חברתי או בטחוני, דתי או חילוני.

ציפינו לרגע הזה. ציפינו לרגע בו יעמדו חברי הכנסת של מפלגת יהדות התורה ויענו לנו על כל השאלות, שיעשו סדר בבלבול שאחז אותנו לאורך כל הקדנציה. הלנו הם או לצרינו? האם נגד גזי... הגיוס (ההשמטה במקור – מ. גפני) או שמא נותנים הם לה יד פסיבית מאחורי הקלעים?

¹ (ודרך אגב, בדגל התורה החדשה טורחים להשכיח את עובדת היסוד שהבחירות במקור הינם דבר שלילי, אשר פשוט וברור כי גם אם נחלקו גדולי ישראל עם הרבנים הדוגלים בהמנעות, אין פירוש הדבר שהם שוללים את אותו צד מכל וכל, אלא הם סבורים כי זהו דבר המתיר את הבחירות, כלומר שכאשר הבחירות נעשות לצורך קידוש שם שמים אין בהם את הסיבה לאיסור, אך כאשר אין הדבר נעשה, ואין בבחירות קידוש ש"ש, חוזר האיסור למקומו. אין הכוונה בדברים אלו לצדד בצדקת דרכם של הנמנעים באופן עקרוני, אלא אך ורק להעמיד את הדברים בפרספקטיבה הנכונה לנכוח הבלבול והטשטוש שזורעים במחנה אנשי דגל התורה).

² (כמובן שכיום הדבר לא רלוונטי מאחר וההצבעה לא נעשית ע"מ לקדש שם שמים אלא בכדי לעשות נחת רוח לגדולי הדור...).

חיכינו לרגע של התייחסות לתמיהה הגדולה מכל; האם נשתנו פניה של יהדות התורה? האם יהדות ותרורה חרוטים עדיין על דגלה או שמא הדאגה לשלום הנחלים והתקציבים עומדים בראש מעיניה? האם בני התורה הממיתים עצמם באוהלה של תורה הם אלו אשר לשמם ולשלומם מאיישים חכ"י יהדות התורה את ליטכותיהם במשכן הכנסת, או שמא לשלומם של החרדי למחצה אשר כל חרדיותו מתבטאת במאפיין הכ"כ לא מאפיין של כניעה לגדולי הדור?

והתאכזבנו.

כן, במפורש, התאכזבנו. ציפינו למשהו אחר. לישן והטוב. ולא קבלנו את שחפצנו.

עזבו את דגל התורה. מהם באמת לא ציפינו לכלום. את המצע שלהם אנו מכירים בעל פה עוד הרבה קודם לפיזור הכנסת הנוכחית. את אמירותיהם המפורשות שמעו כולם או קראו מידי יום שלישי. אבל אגודת ישראל השמרנית, היכן אתם הייתם? היכן אתם נמצאים? היכן הייתם כששיועו אברכים מעונים לעזרה? מדוע אטמתם און לזעקותיהם של ילדים טהורים שהוכו והושפלו על לא עוול בכפם? למה הפניתם לנו עורף בזמן בו הייתם צריכים יותר מכל לקום ולפעול, לאחד את השורות?

אבל בואו נמקד את הפוקוס במקום הנכון. יום אחרי הבחירות ובידינו 211,826 קולות שהצביעו ליהדות התורה. אך מה אומרים הם אותם קולות? יהדות? תורה? ממש לא! נחלים, פרי גליל, שיניים, תקציבים, חברתיות, דוגמנים ודוגמניות, ועוד שאר מרעין בישין. רק לא תורה.

בדגל התורה בפרט, וביהדות התורה בכלל, לא השכילו להבין כי הבעייתיות בקמפיין המפלגה אינה בעיה הלכתית של פרסום תמונות תועבה, אלא הבעיה היא עקרונית ושורשית. קמפיין— זה הפנים שלך, זה המצג שאותו הינך מעוניין להעביר לציבור הבוחרים, וזוהי התדמית שבסופו של דבר נשארת לאורך הקדנציה כולה. לא תוכלו להסיר את הכתם בכמה אמירות מעורפלות. שינוי האדרת מלמד על שינוי הגברת. כשעברתם מקמפיין בעל ניחוח של מסורת, של תורה, של יהדות, לקמפיין של פולקלור ישראלי, של אידיאלים חברתיים, של תקציבים והטבות, שיניתם את הטיקט.

אבל יותר מכך.

הציבור כולו, ציפה לשמוע את אמירותיהם של הפוליטיקאים החרדיים בנושאים המהותיים העומדים על הפרק. ציפינו לקריאות נחרצות ולדיבורים ברורים על תוכניות לעתיד, על תיקון המעוות והחזרת הגלגל לאחור.

אבל במקום זה קבלנו שתיקה. שתיקה רועמת למדי³.

והשתיקה הזו, שאגב נמשכת גם בימים אלו לאחר הבחירות כשלפיד כבר שרוי בבירא עמיקתא, אמרה ועודנה אומרת הכל.

לא היינו חפצים לומר זאת אך זו האמת: החילוני הממוצע השתכנע כי מי שיפעל ויצליח יותר מכל לעצור את ההפגנות ואת ההתנגדות בתוך הציבור החרדי לחוק הגיוס זוהי מפלגת יהדות התורה.

חבר הכנסת גפני מתפאר בכך שמערכת הבחירות האחרונה היתה נטולת הסתה כלפי הציבור החרדי. איך לא, גפני? למה להסית נגדך כאשר אתה וחבריך עושים בעבורם את העבודה טוב יותר מכולם? במה יתפאר לפיד עם כל הישגיו נזקפים לזכות חברי וועדת שקד המהוללים ובעיקר לחרדיים שבה, אשר יו"ר הוועדה הצהירה במפורש כי בלעדיהם שום דבר לא היה זו? למה להסית כנגד ציבור שלא מתכוון לשנות שום דבר ממה שהיה בקדנציה האחרונה? למה לדבר נגד מפלגה חרדית שמתביישת בחרדיותה (או עכ"פ מסתירה זאת מתחת השטיח במטרה לקבל כמה קולות נוספים בכדי לחפות על הפער שיצרו ציבור בני תורה)?

כללו של ענין: אם ציפינו כי ההזדמנות שניתנה לחכ"ם החרדיים תנוצל על ידיהם להאדרת לומדי התורה, להצגת פנים חרדיות, לפריסת מצע חרדי שורשי, הרי שטעינו. יהדות התורה ביכרה פנים חברתיות, כלכליות, ישראליות, (ואולי גם קצת לאומניות...), על פני פנים יהודיות מסורתיות ותורניות.

ומכאן נעבור לנושא הבוער העומד בראש סדר היום הציבורי; שריפת הקולות ואיבוד המנדטים לגוש החרדי. נס עשה עמנו הקב"ה ונטע בראשו של אלי ישי את הרעיון המעוות לרוץ בנפרד, ולבסוף, שלא לעבור את אחוז החסימה. דבר זה מיקד את תשומת הלב של התקשורת החרדית המוסתת והמסיתת במקום אחר ולא לעבר ציבור בני התורה. אבל האמת חייבת להאמר: אלי ישי רץ בנפרד אך ורק בעקבות תמיכתם של אנשי ביתו של מרן הגראי"ל שליט"א, ולא עבר את אחוז החסימה אך ורק בגלל הבליוץ שבצעו בו חברי

3 כמובן שיותר מאוחר, אולי מאוחר מידי, הבינו בדגל התורה שהעיקר חסר מהספר והציבור מצפה להבהרה בנושא מה מתכוננים לעשות החכ"ם החרוצים בעניין, ומיד יצאו לציבור בקמפיין רעשני, אשר כדרכם עם הרבה רעש והרבה צבע הצליחו לדבר ולברבר הרבה ולא לומר כלום, כי בסופו של יום לא יצאנו עם שום דבר ברור בנושא חוק הגיוס.

גפני קרע את בגדיו? אז למה הוא יושב ומחייך בוועדת שקד??

חברי הכנסת של דגל התורה נלחמים כאריות על חוק הגיוס? אז למה רואים אותם משתוללים רק על חוק מע"מ אפס??

מרן ראש הישיבה הגראי"ל שליט"א בכה על חוק הגיוס? אז למה רק עכשיו אחרי שנה שליומה יוצאות התמונות לציבור?? איפה הייתם עד היום?? ולמה חודשים ארוכים שומר עיתון הבית על דממה מוחלטת בנושא חוק הגיוס??

ועיקר העיקרים: למה לא לעמוד ולומר באופן הברור ביותר: אנחנו נעשה הכל בכדי לבטל את חוק הגיוס על כל תוכנו; הכלכליות והפיליות, ההתייצבות והמכסות, הכל יבוטל, ואם לא - אז לכל הפחות נעשה הכל ע"מ שהחוק ייפך ללא רלוונטי, למה לא לומר זאת?? אין מה לומר יצאנו יותר מבולבלים משהיינו קודם...

הכנסת של יהדות התורה ביומיים האחרונים⁴. כ-50,000 קולות חרדיים נזרקו לפח, בגלל יהירותם של כמה אנשים הקרובים לסיר הבשר.⁵

בל נשכח: יהדות התורה רחוקה מהמנדט השביעי בכ-20,000 קולות. צמצום הפער נעשה ע"י קולות העודפים של ש"ס. אילולי התמיכה באלי ישי על ידי חז"א 5, היו נוספים היום עוד עשרות אלפי קולות אשר מלבד התמיכה בגוש החרדי היו מסייעים ישירות ליהדות התורה ע"י הגדלת העודפים של מפלגת ש"ס. כך שאם משהו ירה להם ברגל, זה הם בעצמם.

עובדה נוספת שאסור לשכוח, ציבור בני התורה אשר ללא ספק חלק הארי שבו נמנע מלהצביע, וחלקו הצביע למפלגות חרדיות שונות, אילו היה מתגייס ומצביע ליהדות התורה ללא ספק היה המנדט השביעי בפנים.⁶

מאידך, החשבון מורה כי אותה פעילות אינטנסיבית שנעשתה ע"מ להביא את אותם מצביעים חדשים, היתה מיותרת לחלוטין במקרה בו היו מגיעים להבנות עם בני תורה. (בל נשכח כי אותם הבנות אינן במובן המיניסטרילי. איש לא חשק בג'וב כזה או אחר. המדובר היה בדרישה לצאת במאבק נחוש כנגד חוק הגיוס, והפסקת הרדיפה האכזרית כנגד ציבור בני התורה, דרישות לגיטימיות לכשעצמן, גם ללא בחירות באופק, על אחת כו"כ כאשר מבקשים את קולותיהם של הנרדפים על צווארם ע"י הרודפים עצמם). כך שכל אותו מאמץ שהשקיעו אותם אברכים יקרים שכיתו רגליהם לערי השדה לשכנע אנשים רחוקים מיהדות להצביע ליהדות התורה, כל אותם כספים רבים שהושקעו בקמפיין הרחב, כל זה היה מיותר לחלוטין ונעשה משקולים צרים של "אני ואפסי עוד". מקבלי ההחלטות בבית דגל התורה מונעים מאידיאלים מעוותים של "מי בראש". מוכנים הם לנקר עין אחת ואפילו שתיים ע"מ שינקרו גם עיני שני. היה שווה הביטול תורה של אלפי אברכים, העיקר שלא להכיר בקיומם הבלתי הפיך של ציבור בני התורה, העיקר שחוק הגיוס ישאר על מתכונתו, העיקר שימשיכו אנשים נשים וטף להשחית את מידותיהם ולרדת לחייהם של אלפי בני תורה תמימים ובלבד שבראש יהיה מי שבעיניהם צריך להיות.

לסיכום: ברור הדבר כי בדגל התורה היו מודעים לחשיבותו האלקטורלית של ציבור בני התורה, ומכיון שכך, ידעו כי במצב הנוכחי בו אין כל סיבה שתזכה מפלגתם להכרה מצד מרן הגר"ש, עליהם להביא בכל מחיר קולות מבחוץ לכסות את הפער⁷. ברור גם, כי תמונת המצב העכשוית היתה נשאת על מקומה בכל מקרה. המנעות מוחלטת של ציבור בני התורה לא היתה מזיקה יותר, ומאידך אם היו מגיעים להסכמות לא היה צורך בכל אותם מצביעים מבחוץ.

דגל התורה נשארה באותו מצב. בני תורה לא הצליחו להזיק לה. היא רק החליפה את המצע, את קהל המצביעים, ואת האידיאלים, אבל בכנסת היא נשארה אותו דבר.

משול הדבר לבנימין נתניהו, לו היה מכריז על חזרה לגבולות 67, פותח בקמפיין במגזר הערבי, ומסית בתקשורת כנגד המתנחלים. האם היה יכול הוא להתפאר במוצאי הבחירות ב-30 המנדטים שקיבל? האם היה יכול לצאת ולהכריז כי "הליכוד" ניצח? הלא אין עלוב ממנו.

ובנוגע לציבור בני התורה: אין מנוס מלקבוע כי המנצחת הראשית בבחירות היתה מפלגת בני תורה. בלי קמפיין⁸, בלי תקשורת אוהדת, בלי כל פעילות בשטח, ואפילו בלי הוראה רשמית ונחרצת, קיימו כל תלמידי הגר"ש את דעתו ללא עוררין.

נבהיר: המטרה לא היתה להוריד את השני. מעולם לא נלחמנו להוריד מנדטים ליאיר לפיד, רשע שהשעה משחקת לו. אבל אנחנו לא ניתן את קולנו לרודפים ואת גוונו למכים. לא מאתנו תיבנה יהדות התורה. מחפשים את החילונים? שיערב ויבושם לכם. לכו איתם. אתנו אין לכם עסק. לא תשתמשו בקול שלנו נגד עצמינו.

ובזה אנחנו המנצחים!

הטרור יישאר אותו טרור מן הסתם. אבל לפחות נדע שאת הטרוריסטים לא אנחנו העלנו. שנתיים התיישרנו עם הידיעה כי גדול רודפינו, יעקב אשר, נהנה ממשכורת חודשית בזכותנו, ומשתמש בכסף זה ע"מ לנגח בנו.

⁴ בחששם מפני זליגת קולותיהם של החרדים החדשים למפלגתו של ישי.

⁵ בל נשכח את העובדה כי קרב אימים התרחש מאחורי הקלעים בין גפני לבין יעקב אשר ופטרנו דוד שפירא. בעוד שפירא ואשר תמכו כמעט במוצהר בישי, תמך גפני בדרכי. חילוקי הדעות התבטאו בעיקר ביומון החצר, כאשר מתחילה סוקר ישי בפן חיובי, עד לפרישת דרעי שגררה בעקבותיה כותרת תמוהה ביומון על דאגה עמוקה בציבור החרדי מהתפטרותו של דרעי, זאת אודות לפעילותו הנחרצת של גפני.

⁶ אולם ברור לכל כי גם אם היתה הוראה מפורשת שלא להצביע כלל וכלל, המנדט השישי היה נשאר בפנים, זאת עקב הפעילות הגדולה ומאגר המצביעים החדש שנוסף למפלגה.

⁷ כמובן שלא ויתרו על האפשרות למשוך קולות מציבור בני התורה תוך העמדת פני תם כביכול מעולם לא היתה רדיפה, כביכול דואגים לכולם וכו' וכו'. וכמובן כל האמצעים כשרים, גם זיוף דעתו של מרן הגר"ש במבזקים טלפוניים וברמקולים ברחובות. בדבר זה בולטת צביעותם של אנשי דגל התורה אשר לפני הבחירות דאגו לעדכן ולומר במפורש כי מרן הגר"ש לא הורה שלא להצביע ליהדות התורה, ואילו אחרי הבחירות רצים לומר שבני תורה אינם שווים כלום...

⁸ כאן המקום לצאת ולהבהיר: מתבקש היה במצב הנוכחי לצאת למלחמת חורמה במפלגת דגל התורה, הן במודעות רחוב, הן בחומר הסברה, הן באותם דרכים שהם עצמם פעלו כנגדינו בבחירות המוניציפאליות, לתלוש שלטים מבתי, להטריד פעילים בטלפונים, לזייף פתקים ועוד ועוד כפי שידוע ומפורסם לכל. אך לא. לא עשינו זאת. המעט שכן נעשה היה על מנת ליצור איזון בין גל השקרים והאשמות השווא שנתנו על ראשינו, לבין האמת הצרופה שאינה ניתנת לערעור.

כשנחתו הטרדות טלפוניות על ראשי אנשי בני תורה, וכל שעשו זה הפניה לטלפון של המטרידים הלא המה פעילי דגל התורה, יצאו האחרונים בכותרות מרעישות על הפרעה והטרדה מצד הפלג הירושלמי.

כאשר רמקולים הסתובבו בחוצות בהכרזה שקרית ומזויפת כביכול הורה מרן הגר"ש להצביע להם (ואח"כ גידו שהם לא צריכים אותו...), הוציאו תלמידיו של הגר"ש רמקול לרחובות להפריד ולהזהיר את שקריהם, אך הרכב זכה לפעילות טרור ע"י פעילי המפלגה הידועה לשמצה.

ואחר כל זה, עומד יעקב אשר ומכריז על מערכת בחירות מכובדת ללא השמצות! אתם מבינים? במקום לומר כי המצב הנורמאלי והמתבקש זהו מערכת בחירות נקייה וראויה, בלי אלימות, בלי שקרים, בלי רמיסת כל הקדוש והיקר לנו, קורא לזה יעקב אשר "מכובד". בוש והכלם.

לא עוד.

ואי אפשר בלי מילה טובה לתקשורת החרדית, זו שליוותה את כולנו לאורך כל הסאגה האחרונה.

טעיתם כולכם. טעיתם כשלא עמדתם נכון את כוחינו, טעיתם כשלא הערכתם נכון את כוונותינו, אבל הכשלון הגדול זה בקריאה נכונה של התמונה. הייתם בטוחים שנאבקנו על מקום, על ג'ובים, על הכרה. הרחקתם לכת וחשבתם שאנו נאבקים על הדגל, שניסינו לכבוש את כס ההנהגה החרדית.

ומשכך, יצאתם בתרועות נצחון במוצאי הבחירות. "לא צריכים אתכם" קראתם, "מסתדרים מצוין בלעדיכם".⁹

אבל זו טעות.

טעות, משום שאיננו מנסים לכבוש אתכם. זה שיטות של אנשים מסוג אחר. איננו זקוקים לכם יותר. נפרדה דרכינו מאתכם. אחים אנו לכם בליבנו ובנפשנו, אך לא בדעותינו. רוצים להצטרף? בשמחה! הדלת פתוחה (פנימה כמובן...), אבל אנחנו זה לא אתם.

אלפי המשתתפים באצטדיון הארנה הכריזו בגאון: אם ה' הוא האלוקים לכו אחריו, ואם הבעל/ההתייצבות/ליבה/וכל שאר האידאולים החדשים מבית מדרשו של יתד – הם האלוהים, לכו אחריהם. כשם שהתכנס הציבור החרדי והתבדל מתוך הציבור הדתי, כך התכנסו אנו והקמנו את היסודות למחיצות איתנות שיבצרו את דעותינו מפני השטחיות השלטת בראש חוצות.

וזהו המסר המרכזי של כל התקופה האחרונה: ניסינו, קראנו, בקשנו והתחננו; שובו על עקבותיכם, אל תסוו מהדרך. אך משנעשה הצעד, ורכבת הנצח ירדה מהפסים, קמנו ועשינו את שמתבקש לעשות.

"יהי ה' אלוקינו עמנו כאשר היה עם אבותינו אל יעזבינו ואל יטשינו".

⁹ כמובן שקריאות אלו לא הפריעו להם לאחמ"כ לבוא ולומר: אתם העליתם את מרץ... אז צריכים אותנו או לא???